

ДЖОРДАНО БРУНО — МИКОЛА РУДЕНКО : ІСТОРИЧНІ АНАЛОГІЇ ПРОТЕСТУ

Олександр Михайлюта
голова ВГО
"Професійна спілка
"Журналіст України",
м. Київ

У різні часи два генії волею долі опинилися на вістрі чергового витка одвічної війни Світла і Пітьми. Мабуть, астрологи колись виведуть спільні передумови, що спонукали великих мислителів стати на прох з невіглаством і мракобіссям заради наукового, технічного і світоглядного прогресу, як от: — розташування планет, магнітні бурі, походження Всесвіту тощо. А я зупинюся на деяких подібних моментах у житті та творчості італійського та українського велетів духу і думки, хоча їх і розділяє майже 400 років. Обидва долали опір дуже подібному заскорузлому зовнішньому середовищу. Ми не читали, а давньокитайські мудреці занотували багато тисячоліть тому у "Книзі Перемін" про те, що

*Світло і Пітьма стоять поряд,
Як два і три...*

"Думка більш загальна не є більш істинною" [6]. Своєрідний девіз життя Джордано Бруно підхопив Микола Руденко, у лінії долі якого так багато схожих епізодів із долею просвітителя Середньовіччя.

Обидва спочатку були активними елементами панівної системи: Бруно — монах домініканського ордену, літератор і релігійний філософ унаслідок усвідомленого осмислення дійсності дійшов висот Божого Знання, і Церква оголосила його єретиком.

Микола Руденко був партійним функціонером високого рангу, але усвідомлення істини привело його до глибокого аналізу панівної ідеології, зокрема марксизму-ленінізму і створення "єретичних" книг. Олесь Бердник, соратник і сучасник Миколи Руденка, писав у 1977-му році після арешту видатного письменника працівниками КДБ до міжнародного ПЕН-клубу: *"Людина, якою могла б пишатися будь-яка цивілізована країна, ув'язнена! Вчинивши цей злочин, гонителі поета-філософа заявили про свою солідарність із мучителями Джордано, Гипатії, Яна Гуса, Сервета, Галілея, з убивцями Архімеда і Піфагора..."* [7].

Отже, ще сучасники Миколи Руденка порівнювали його шлях на Голгофу із шляхом відважного Джордано Бруно. Єретиками обидва стали у зрілому віці після нагромадження величезної суми знань, багатьох сумнівів і роздумів, після якогось дивовижного осяяння, коли перед кожним із них зблиснула яскравим променем Істина, сформульована ще у дохристиянську епоху грецьким філософом Піфагором: *"Бог є Природа, Природа є Бог."* [2]. Першого засудила римська інквізиція у віці 52 років, другому у віці 57 років виніс вердикт про арешт секретаріат ЦК КПРС.

7 років тривало ув'язнення Джордано Бруно, а спалили його у дні, коли верхівка Ватикану святкувала якусь важливу віху в історії Церкви. Лицемірство і цинізм вершили свою перемогу над розумом і свободою.

7 років перебував у таборах Мордовії Микола Руденко, а судилище над ним та Олексом Тихим відбувалося, коли вся країна широко і радісно святкувала 60-річчя так званого Великого Жовтня. Лицемірство і цинізм знову вершили свою перемогу над розумом і свободою.

Своєрідним "перехресним" роком став для обох постатей 1973-й рік. У Римі вийшов на екрани художній кінофільм "Джордано Бруно" знаменитого Джуліано

Монтальдо. У Києві Микола Руденко завершив свої геніальні економічні статті, що увійшли до книги "Енергія прогресу". В Італії настала епоха вшанування спаленого майже чотириста років тому пророка, в Україні тільки-но розпочиналась епоха переслідування свого пророка за свободу думки, свої твори він уже ніде не міг опублікувати, а невдовзі нищпорки КДБ вилучили рукописи, а зграя "товаришів комуністів" виключила його з партії і Спілки письменників.

Простежуються й інші аналогії у долях цих визначних особистостей. Джордано Бруно розвінчав догмати Аристотеля й Птоломея про світобудову та посмів піддати сумніву багато канонів Біблії, писав про душу Світу, одухотвореність природи та її безкінечну потенцію, про рух Землі та існування багатьох населених планет. При цьому не був ні фізиком, ні астрономом. Невігласи вважали, що такі знання можуть з'явитися лише від диявола (а не завдяки праці та здатності розуму), отже носія таких знань конче необхідно спалити на багатті.

Микола Руденко розвінчав "Капітал" К. Маркса і сформулював учення про енергію прогресу, безкінечність життя і Світову Монаду, яка є джере-

лом цього життя. Посмів піддати сумніву багато канонів партійно-радянської системи (про додану вартість, класову боротьбу, суспільну власність, про людину-господаря Природи). При цьому він не був ні фізиком, ні астрономом.

Джордано Бруно популяризував теорії Миколи Коперніка, зокрема про Сонячну систему, які офіційна наука визнавати не хотіла.

Микола Руденко популяризував "забуті" теорії французького економіста Франсуа Кене та відродив українську школу фізичної (а не політичної) економії Сергія Подолінського, які офіційна наука робітничо-селянської держави визнавати не хотіла. Не квапиться визнавати їх і офіційна наука суверенної України.

Книги обох знавців чинна влада ретельно вилучила з обігу і знищила, аби майбутні покоління тримати у покорі і не розбешувати їх "єрессю".

Джордано Бруно було страчено на підставі "Повеління папи Климента VIII про передачу Джордано Бруно світській владі для здійснення страти", яке схвалили кардинали Джеронимо Аскулано, П'єтро Деза, Доменіко Пінеллі, Лючіо Сассо ...[8].

Засідання секретаріату ЦК КПРС, на якому винесено інквізиційну постанову про арешт М. Руденка (хоч у правових державах за політичну діяльність нікого не запроторюють до буцегарні, а у кримінальних справах такі постанови — у віданні правоохоронних органів), відбувалося за участю "кремлівських кардиналів" Андропова, Долгих, Пономарьова, Соломенцева...

Окрім "єретичної" публіцистики — праць "Про Безкінечність, Всесвіт і світи", "Про монаду, число і фігуру", "Про причину, початок і єдине" — Джордано Бруно був автором художніх творів "Бенкет на попелищі", "Таємниці Пегаса", "Підсвічник" та ін.

Окрім публіцистичних творів "Економічні монологи", "Енергія прогресу", "Гносис і сучасність" Микола Руденко є автором поеми "Хрест", романів "Вітер в обличчя", "Остання шабля", "У череві дракона". "Орлова балка" "Сила Моному" та ін.

Останнє слово на судилищі у лютому 1600 року Джордано Бруно тримав з великою гідністю та сміливістю. Зокрема, він сказав кардиналам у вічі: **"Ви, напевне, з більшим острахом оголошували цей вирок, аніж я його вислухав... Спалити — не означає спростувати..."**[3].

Микола Руденко, отримавши право на останнє слово під час неправедного суду в Дружківці Донецької області у липні 1977-го року вівся достойно і відважно. Його монолог — це справжній візирець не просто ораторського мистецтва. Його монолог — звернення філософа, публіциста, письменника, громадянина поневоленої країни до співвітчизників зокрема і до людства взагалі. Його монолог — не глас волаючого в пустелі, а своєрідна сповідь борця за Правду і запитання до кожного землянина про те, що він зробив задля торжества Світла на планеті, чи готовий підтримати Творця, а чи мовчки буде рабом темних сил? Його монолог — протест освіченої людини проти неуків, пристосуванців, обмежених столоначальників.

"Громадяни судді!"

Сьогодні перед судом стоїть Слово. Пригадуєте? "Спокоєві було Слово, і слово було у Бога, і Слово було Бог. Усе через нього сталося, і без Нього ніщо не сталося, що сталося". Так починається Євангеліє від Йоанна. Як би ми не заперечували ідеалізм, а все ж істина залишилася: Людина на землі з'явилася тоді, коли на Земній кулі з'явилося Слово. Немає Слова — немає людини. Воно, Слово, знаряддя самого Всесвіту. Це — Логос себто знання всесвіту про самого себе. Всесвіт не просто існує, він повинен знати, як і для чого він живе. Живе він задля того, щоб думати. Осмислює себе з допомогою слова. Осмислює себе в Людині. Звідси виходить, що вам, громадяни судді, доводиться судити Всесвіт. Ні більше, ні менше! Вам його доводиться судити за те, що він Словом оселився в Людині.

...Виходить — ви, громадяни судді, судите не мене — ви судите Всесвіт. Наскільки це доцільно, не знаю. Але знаю, що це якраз так. Ви судите Всесвіт за те, що він такий, як він є, а не такий, яким хотів би його бачити КДБ!.." [5].

Крилатим став вислів Джордано Бруно: *"Невігластво — краща наука на світі, вона не потребує зусиль і не печалить душу"*.

Крилатим став вислів Миколи Руденка: *"Марксизму, як такого, немає — в теоретичному сенсі він є фікція"* [2, с.193].

По смерті Джордано Бруно вдячні прозрілі нащадки реабілітували його і встановили пам'ятник на Площі квітів у Римі, де 1600 року він був спалений живцем за повелінням тодішнього Папи Римського.

По смерті Миколи Руденка влада почала широко відзначати його ювілеї (маємо Указ Президента "Про відзначення 90-річчя Миколи Руденка" від 14 серпня 2009 р., а Верховна Рада України прийняла постанову про надання імені Миколи Руденка вулиці в м. Києві, встановлення меморіальної дошки на будинку, де минули останні роки життя видатного мислителя), але художнього кінофільму і пам'ятника йому досі нема. Колись знаменитий Піфагор назвав себе *"Тим, що любить мудрість"*. Миколу Руденка назвали мудрецем десятки іменитих учених з усіх куточків планети. Невже ж наше пострадянське суспільство досі не дозріло до потреби побачити на широких і телевізійних екранах свого визначного співвітчизника — того, який також любив мудрість?

Постать Джордано Бруно надихала багатьох майстрів слова, і є чимало творів, присвячених геніальному італійцеві епохи Середньовіччя. Серед них — вірш лауреата Нобелівської премії, російського письменника-емігранта Івана Буніна "Джордано Бруно".

Микола Руденко знав цей прекрасний вірш і розумів, що його дорога, дорога "радянського єретика" не буде встелена трояндами, а багато вчорашніх друзів уникатимуть зустрічі з ним, а дехто відчує смак натхнення у писанні доносів на нього, захисника скривджених, на просвітителя темних, на осяяного знанням великої істини.

Джордано Бруно

І. Бунін

Ковчег под предводительством осла —
Вот мир людей. Живите во Вселенной.
Земля - вертеп обмана, лжи и зла.
Живите красотой неизменной.

Ты, мать-земля, душе моей близка -
И далека. Люблю я смех и радость,
Но в радости моей - всегда тоска,
В тоске всегда - таинственная сладость!"

И вот он посох странника берет:
Простите, келий сумрачные своды!
Его душа, всем чуждая, живет
Теперь одним: дыханием свободы.

"Вы все рабы. Царь вашей веры - зверь:
Я свергну трон слепой и мрачной веры.
Вы в капище: я распахну вам дверь
На блеск и свет, в лазурь и бездну Сферы.

Ни бездне бездн, ни жизни грани нет.
Мы остановим солнце Птолемея -
И вихрь миров, несметный сонм планет,
Пред нами развернется, пламенея!"

И он дерзнул на все - вплоть до небес.
Но разрушенье - жажда созиданья,
И, разрушая, жаждал он чудес -
Божественной гармонии Созданья.

Глаза сияют, дерзкая мечта
Лишь в истине - и цель и красота.
Но тем сильнее сердце жизни просит.

"Ты, девочка! ты, с ангельским лицом,
Поющая над старой звонкой лютней!
Я мог твоим быть другом и отцом...
Но я один. Нет в мире бесприютней!"

Высоко нес я стяг своей любви.
Но есть другие радости, другие:
Оледенив желания свои,
Я только твой, познание - софия!"

И вот опять он странник. И опять
Глядит он вдаль. Глаза блестят, но строго
Его лицо. Враги, вам не понять,
Что бог есть свет. И он умрет за бога.

"Мир - бездна бездн. И каждый атом в нем
Проникнут богом — жизнью, красотой.
Живя и умирая, мы живем
Единою, всемирною Душою.

Ты, с лютнею! Мечты твоих очей
Не эту ль Жизнь и Радость отражали?
Ты, солнце! вы, созвездия ночей!
Вы только этой Радостью дышали!

И маленький тревожный человек
С блестящим взглядом, ярким и холодным,

Идет в огонь. "Умерший в рабский век
Бессмертием венчается - в свободном!"

Я умираю - ибо так хочу.
Развей, палач, развей мой прах презренный!
Привет Вселенной, Солнцу! Палачу -
Он мысль мою развеет по Вселенной!"[1]

Справді *Миколу Руденку*, як влучно підмітив публіцист *І.Власенко*, не можна втиснути в жодну письменницьку "обойму". Бо він — особливий. Він — не такий, як інші. Він не просто письменник і вчений-самоук. Він — володар Слова і Духу. Лауреат Шевченківської премії, Герой України. Академік НАН України *Борис Олійник*, зауваживши, що були всі підстави номінувати *Миколу Руденку* на Нобелівську премію та надати його працям належного розголосу, скрушно констатує: "Здавалось би, по здобуттю незалежності поборники її, котрі відбули в'язниці і табори за нашу і вашу свободу, мали б бути на святі суверенності не гостями, а хазяями... Чи можна назвати моральним суспільство, яке дозволило відсунути на околицю цих перших хоробрих, звільнивши місце для різноликих перекинчиків і одвертих кар'єристів? Чи ми й справді належимо до тих, що, як співається, "вони любити вміють тільки мертвих"?" [2, с.5].

Хоча, слід визнати, добре слово з уст маститого і увінчаного державними нагородами класика сучасної літератури на адресу *Миколи Руденки* чекало свого оприлюднення також довго, напевне й пригізнилось своїм звучанням, навіть якщо опальний письменник устиг при житті отримати з рук голови Українського фонду культури міжнародну премію імені В. Винниченка. В нетрях же світової павутини Інтернет висить німим докором Руденковим односпілчанам сповнений протесту вірш (зразка 1976 року) колишнього радянського політв'язня, лауреата Державної премії СРСР епохи перебудови безкомпромисного *Бориса Чичибабіна*. Без назви.

Крізь клекіт авторського протесту, протесту громадянина, можливо, й вельми голосно лунають нотки песимізму і деякого розчарування конформістським оточенням. Однак, справа *Миколи Руденки*, я вірю всім серцем, знайде свій розвиток, зерна його космічних знань проростуть задля блага України, бо вже ровесники нашої незалежності, які не мають над собою тягара марксистсько-ленінського "вчення" і практики "радянського будівництва", вступають до вузів і відкривають книгу великого мудреця "Енергія прогресу". І найкращим пам'ятником *Миколі Руденку* — мимовільному послідовникові *Джордано Бруно* — будуть великі тиражі його наукових і художніх творів, спалених кадебістською "інквізицією ХХ століття".

"Земна куля, — писав *Микола Руденко*, — це космічний корабель людства. Ми повинні виразно усвідомлювати, скільки в ньому залишилося пального і як довго ми зможемо використовувати його в наших двигунах" [2, с.116].

Особливу актуальність сказаного українським пророком майже півстоліття тому надає теперішній час — світова економічна криза 2008-2010 років. Та, на жаль, глави держав діють за стереотипами — рятують фінансовий капітал, металургію, хімічну промисловість, будівництво та інше, не розуміючи, що негайно слід подбати про збільшення такого виду енергії, отриманого від Сонця, як їжа для людей. Ця енергія, за *Миколою Руденком*, не нагромаджувалася, як запаси нафти, газу, вугілля, але вона має унікальну здатність відтворюватися. Нафта, газ, вугілля та інші копалини відтворюватися не будуть. Космос дав їх людству на 100-200 років для того, щоб людство віднайшло інші види енергозабезпечення. Енергія Сонця та гравітація — ось напрям руху наукової думки, яка здатна забезпечити людство від самознищення.

Борис Чичибабін

Я плачу о душе, и стыдно мне и голо,
И свет во мне скорбит о поздней той поре.
Как за моим столом сидел, смеясь, Микола
И тихо говорил о поправном добре.

Он - чистое дитя и вы его не троньте.
Перед его костром мы все дерьмо и прах.
Он жизни наши спас и кровь пролил на фронте,
Он нашу честь спасет в собачьих лагерях.

На сердце у него ни пролежней, ни пятен,
А нам считать рубли да буркать взаперти...
Да будет проклят мир, где мы долгов не платим,
Остановите век и дайте мне сойти.

Не дьявол и не рок, а все мы виноваты,
Что в семени у нас, когда б хоть гордый, чад.
И перед чванством лжи молчат лауреаты -
И физики молчат, и лирики молчат.

Чего бояться им, увенчанным и сытым?
А вот поди ж, молчат, как суслики в норе.
А в памяти моей смеющийся сидит он -
И с болью говорит о поправном добре.

Нам только б жизнь прожить.
Нам только б скорость выжать.
Нам только б сон соспать на ангельском крыле.
И некому узнать, и некому услышать
Мальчишку, что кричит о голом короле.

И Бога пережил - без веры и без тайны,
Без кроны и корней, продавший дар и род
По имени Иван, по кличке Ванька-Каин,
Великий и святой, и праведный народ.

Я рад бы все принять и жить в ладу со всеми,
Да с ложью круговой душе не по пути.
О, кто там у руля? Остановите время!
Остановите мир и дайте мне сойти. [4]

Література

1. Бунин Иван. Джордано Бруно (стихотв.) <http://slova.org.ua>
2. Руденко Микола. Енергія прогресу. — Журналіст України, 2008. - 716 с.
3. Рукописи не горят... А гении? Джордано Бруно. <http://shkolazhizni.ru>
4. Помер відомий український правозахисник — Микола Руденко. <http://www.khpg.org>

5. Український правозахисний рух. Документи й матеріали Української Громадської Групи Сприяння виконання Гельсінських Угод. Передм. Андрія Зваруна. Упорядкув. Осипа Зінкевича. // Українське видавництво "Смолоскип" ім. В.Симоненка. — Торонто-Балтимор, 1978. — С265-297.

6. <http://valoo.livejournal.com>

7. <http://sasaaa2004.narod.ru>

8. <http://renaissance.rchgi.spb.ru>